בס"ד



גליון מספר: 76

פרשת תרומה

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאור - 0542390375

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

וכי לקב"ה חסר בית?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בפרשתנו מופיע הציווי המפורסם של הקב"ה אלינו (כה, ח):

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם.

רש"י במקום מבאר: "ועשו לשמי בית קדושה".

יש כאן שאלה שזועקת, וכי הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו צריך 'בית' לשכון בו? שאלה זו כ"כ קשה עד שהאלשיך הקדוש כתב על זה 'הנה תצילנה אזנים משמוע כדבר הזר הזה!'.

וכבר שלמה המלך תמה על כך (מלכים א ז, כח):

כִּי הַאֻמְנָם יֵשֵׁב אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ? הִנֵּה הַשָּׁמַיִם וּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם לֹא יְכַלְכְּלוּךָ אַף כִּי הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר בָּנִיתִי.

ישנו מעשה בגמרא במסכת כתובות (סב ע"ב), שיעזור לנו להבין משמעות ציווי זה, ולהלן המעשה בתרגום לעברית:

מעשה והלך רבי להשיא לבנו עם בת רבי יוסי בן זמרא. פסקו לו שנים עשר שנים שילך ללמוד תורה בישיבה קודם שישא אותה, והעבירו הנערה לפני החתן, אמר להם החתן לא אהיה בישיבה רק שש שנים מקודם, העבירו אותה לפניו פעם שנית, אמר להם: אשא אותה מקודם, ואחר כך אלך, והיה מתבייש מלפני אביו, אמר לו אביו: בני דעת קונך יש בך, כי מתחילה כתיב: "תבאימו ותטעמו בהר נחלתך, מכון לשבתך פעלת ה'", דהיינו, התכנון היה שעם ישראל יבואו תחילה לארץ ישראל ואחר כך יבנו לו המקדש, אבל אחר כך כתיב: "ועשו לי מקדש (כבר במדבר) ושכנתי בתוכם", כי מרוב אהבתם לא רצה להמתין עד שיבואו לארץ, כמו כן אין לך להיותביישן בזה שמתחילה אמרת להרחיק זמן הנישואין ואח"כ מרוב חיבת הכלה קרבת את הזמן!

רואים מכאן שהקב"ה הקדים את בניית המקדש מרוב אהבתו לעם ישראל ורצונו להיטיב להם, כמו חתן לקראת כלה, רואים שמטרת המקדש היא לבנות קשר חזק בין הקב"ה לעם ישראל!

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<







אל תהפוך את תפילתך לתועבה

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

המילה "תועבה" מוזכרת פעמים רבות בתורה, כתיאור למעשים שפלים ונמוכים, כדוגמת חטאי עריות, עבודה זרה וכן הלאה. למען האמת אף אם לא הייתה התורה משתמשת בכינוי חריף מעין זה, כל אדם אשר יש בו מעט יראת שמים ואיזון נפשי מסוים, יכול היה להרגיש עד כמה מעשים מעין אלו מתועבים הם בעיני אלוקים ואדם.

המילה "תועבה" מתארת דברים משוקצים ונמוכים שסירחונם הרב ניכר באופן מובהק. אולם בספר 'משלי' (פרק כ"ח, פסוק ט') בוחר החכם באדם להשתמש במילה "תועבה" בנוגע למעשה שבמבט ראשון שייכותו למשמעותה השפלה של המילה תועבה נראת כאינה ברורה. זוהי לשון הכתוב:

מֵסִ֣יר אָ֭זְנוֹ מִשְּׁמֹ֣עַ תּוֹרָ֑ה גַּם־֝תְּפִלָּת֗וֹ תּוֹעֵבָֽה

באופן פשוט, הפסוק מתאר אדם שהחליט להסיר את אוזנו משמוע דברי תורה, או במילים פשוטות יותר, הפגין חוסר מחויבות אל התורה ואל לימודה. אומר שלמה המלך שאדם שכזה, לו יחליט על אף עזיבתו בפועל את התורה וערכיה- להתפלל, תהא תפילתו מתועבת בעיני ה'.

למען האמת הדברים מעלים מספר תמיהות חשובות: בראש ובראשונה, לו היה בא בפנינו אדם מרוחק מתורה ומצוות ואינו סר למשמעתם, שחפץ למרות זאת לעמוד בפני אלוקיו בתפילה, לכאורה במבט פשוט נתייחס אל דרישה זו כאל דרישה מועילה ומשובחת. שכן זה שהרשיע הוא בנאמנותו לתורה ולערכיה, אין זה אומר שעליו להוסיף חטא על פשע ולהתנער כליל גם מהתפילה, אלא ההיפך. אך לאור הפסוק עולה שתפילתו זו מוסיפה מכאוב למכאובו, וזוכה הוא על ידה לכינוי קשה ומסואב, "תועבה".

כמו כן, הכינוי המחריד "תועבה" נראה כאינו תואם ואף כמוגזם מעט בנוגע לנושא הפסוק. שכן אף אם נאמר שאכן ישנו פגם מסוים בתפילתו של זה, לכאורה מכאן ועד להכללתו יחד עם הנכשלים בחטאי עריות ועבודה זרה, הדרך רחוקה מאד.

אלא שכאן אנו צריכים לעמוד מעט על משמעותה העמוקה של המילה "תועבה". למען האמת חז"ל כבר העניקו למילה זו פרשנות ברורה ומדויקת כפי שנראה מיד. אכן פרשנות זאת מוסבת על חטאי עריות, אך לעניות דעתי התכוונו הם אף למשמעותה הכללית של מילה זו. נעיין בדברי הגמרא (מסכת נדרים דף נא ע"א):

הכי אמר רחמנא: תועבה – תועה אתה בה.

ניתן לראות, שמקורה של המילה תועבה, התקבל הוא מצירוף המילים "תועה בה". המילה 'תעה' על הטיותיה השונות, מתארת אדם או ציבור שאיבדו את דרכם, והולכים ללא כיוון ומטרה ניכרים. וכפי שסיפרה התורה אודות יוסף בעת בה הלך במצוות אביו לראות בשלום אחיו (בראשית לז', טו'):

"וַיִּמְצָאֵ֣הוּ אִ֔ישׁ וְהִנֵּ֥ה תֹעֶ֖ה בַּשָּׂדֶ֑ה", דהיינו מחפש את אחיו אנה ואנה ואיננה ברורה לו הדרך הנכונה.

בנוגע לשאר החטאים החמורים שבהם הוזכר הביטוי "תועבה" משמעות זו ברורה מאד, שכן אדם שבחר בדרכים המקוללות הללו, איבד את הדרך הנורמאלית והבריאה, ובחר בדרכים מסואבות אשר אינם מובילות לשום מקום אמיתי מצד האמת.

אולם גם בנוגע לתפילה אכן ניתן לזהות משמעות איתנה ונכונה בנוגע לשימוש בביטוי זה: בתפילה האדם עומד באופן אמוציונלי בפני הבורא ושוטח בפניו את בקשותיו. אדם שאינו לומד תורה ואינו נאמן לדרכיה עלול להגיע לידי מצב בו מחוסר ידיעה מוחלט הוא מתחנן מעומק ליבו על דברים שמצד האמת מנוגדים להשקפת התורה ואל ערכיה נאמנים. בכך, הוא בעצם מאבד את הדרך הראויה והנכונה להתפלל ולעמוד בפני בוראו, 'תועה הוא בה'.

לאור זאת השאלות שהעלנו מקבלות מענה ראוי. אין כאן דרישה מאדם שאינו מחובשי בית המדרש ואינו נאמן לדרכה של תורה שלא יתפלל חלילה, אלא מעין תיאור מצב או אזהרה כלפי אדם שכזה, בנוגע לסכנות שעלולות להקרות בדרכו בעת התפילה. אכן התפילה גם תועיל לו ותפיח מעט אור רוחני בחייו, אך עם כל זאת עלול הוא לדעת שביכולתו להיחשף לסכנות רוחניות במציאות שכזו ולהישמר מהם כראוי.

וכן, ניתן לראות שזה שבוחר שלמה המלך להשתמש כאן בתיאור 'תועבה' אין כוונתו לכלול את אדם כזה בכפיפה אחת עם רשעים שפלים, אלא לתאר את עצם העובדה שתפילתו תהיה לעיתים

ללא דרך ברורה ומסודרת עד כי יוכל לבוא לידי טעויות מרות.

מהאמור עד כה עולה יסוד חשוב: מעבר לערך הגדול שיש בלימוד התורה כשלעצמו, יש לו ללימוד ולנאמנות לערכי הקודש הנשקפים ממנו תפקיד חשוב בנוגע ליצירת תשתית ראויה שמתוכה תצמח התפילה הנכונה והמועילה ביותר. ללא קומת התורה, התפילה והבקשות הנאמרות בה יהיו בלתי מאוזנות, וייתכן שגם אינן יהיו תואמות על ערכי הקודש של תורת אלוהינו.

מה מברכים על פירות מבושלים?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

איתא בגמרא ברכות דף לח עמוד ב

ואני אומר: כל שתחלתו בורא פרי האדמה, שלקו – שהכל נהיה בדברו; וכל שתחלתו שהכל נהיה בדברו, שלקו – בורא פרי האדמה.

ורש"י פירש שכל ירק הנאכל חי שתחלתו בורא פרי האדמה, שלקו - אפקיה ממלתיה לגריעותא ומברך שהכל, וכל ירק שאין דרכו ליאכל חי, שמתחלתו אם אכלו חי - שהכל הוא מברך. ואם שלקו - והביאו לדרך אכילתו, הוא עיקר פריו - ומברך בורא פרי האדמה.

האם פירות כשהם מבושלים טובים כמות שהם חיים מברכים עליהם בתחילה אותה ברכה:

התוס' והמדרכי כתבו שכל דבר שהוא כל כך טוב כשהוא מבושל כמו חי וכן שהוא טוב כשהוא חי כמו מבושל כגון קטניות ותפוחים, ברכתם הראשונה כשהם מבשולים היא כמו כשהם חיים.

אך קרא סלקא וכרוב שהם טובים יותר כשהם מבושלים מאשר הם חיים מברך עליהם שהכל, אך כשהם מבושלים בורא פרי אדמה. וערמוניות וחבושים שאינם ראויים לאכלם חיים כמו מבושלים בתחלה מברכים עליהם שהכל, מבושלים בורא פרי העץ. אך כתבו שיש ערמוניות שקורין לומבירדא"ש שמברך עליהם בורא פרי העץ אפילו בתחלה. וכן דעת הרמב"ם ורבינו יונה והרא"ש והרשב"א.

והרשב"א כתב שהראב"ד סובר שאף על פי שהפרי לא נפגם בבישולו וראוי לאכילה כשהוא מבושל כמות שהוא חי- כיון דאשתני מפרי האדמה מברך עליה שהכל.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק כתוספות וסיעתו: "כל הפירות שטובים חיים ומבושלים, כגון תפוחים ואגסים, בין חיים בין מבושלים מברך בפה"ע; ואם אין דרך לאוכלם חיים אלא מבושלים (מ"ב שרוב בני אדם אוכלים אותו כשהם מבושלים), אכלם כשהם חיים, מברך שהכל; כשהם מבושלים, בפה"ע".

כשהפירות טובים יותר כשהם מבושלים אך ג"כ הם טובים כשהם חיים:



המ"ב (סא) כתב שיברך בורא פרי העץ והטעם שמכיון שכשהם חיים הם גם כן טובים והרבה בני אדם אוכלים אותם כן ברכתם לא משתנית. וכן כתב בהלכה ברורה (מב).

והמ"ב (סד) הביא שהאליה רבה והחיי אדם כתבו שאפילו אם כשהם חיים הם ראויים לאכילה, מ"מ מכיון שדרך רוב בני אדם לאוכלן ע"י בישול דוקא לכן ברכתם שהכל.

מיני תפוחים חמוצים: המ"ב (סב) כתב שיש מיני תפוחים שהם חמוצים ואין ראוין לאכול לרוב בני אדם כשהם חיין רק ע"י בישול ולכן מברך שהכל כשהם חיין.

מה הטעם כשהדרך לאוכלם מבושלים מברך עליהם שהכל:
המ"ב (סד) ביאר שהטעם שמכיון שדרך אכילת אותן פירות לרוב בני אדם הוא ע"י בישול דוקא לכן כל זמן שלא מבשלו- אין זה נחשב עיקר פרי. ובבה"ל מ"מ מבואר שצריך כשהפרי חי יהיה ראוי לאכילה ע"י הדחק, שאם לא כן אפילו שהכל אין לברך עליו.

כשדרך אכילת בני אדם כשהם חיים:

המ"ב (סה) כתב שבשכה"ג כגון באגוזים אינו מברך ברכת בורא פרי העץ אלא כשהם חיים, אך כשהם מבושלים ברכתם שהכל- וברכה אחרונה בורא נפשות אפילו אם הפרי משבעת המינים.

ובהלכה ברורה (מג) כתב שמ"מ אם טיגנו את האגוז בדבש אע"פ שאילו בישלוהו בלא דבש היה נעשה טעמו גרוע יותר, כיון שמחמת הדבש נעשו טעמו טוב נחשב אגוז זה כדבר הנאכל בין חי ובין מבושל וכיון שלא בא הדבש אלא לתת טעם באגוז נחשב הדבש לטפל לאגוז ומברך על האגוז בורא פרי העץ. וה"ה לכל מיני פירות שאם היו מתבשלים במים היה נעשה טעמם לגרוע, אך מחמת שבישלו אותם עם דבש וסוכר נעשה טעמם טוב- ברכתם בורא פרי העץ. וזה יתבאר בסעיף הבא.



שאלת השבוע

פרי שגדל על העץ אך רוב בני אדם אוכלים אותו על ידי תערובת מה יברך עליו?

ר׳ שלמה בן חמו—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375



מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

ומדוע צריך בית לכך?

מבאר ספר החינוך, שמכיון שכל רצונו של הקב״ה להטיב עם בריותיו (כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד), לכן ציווה אותנו לבנות בית שיהיה טהור ונקי ששם נטהר את מחשבותינו וליבנו ונדבוק בו יתברך, וע״י הדבקות בטוב נהיה טובים ונזכה לשפע גשמי ורוחני בכל מעשי ידינו.

מסיבה זו, ציווה אותנו הקב״ה להקריב בבית המקדש דברים שהלב חומד אותם ביותר: בשר, לחם ויין, בכדי שנטהר את ליבנו מכל התאוות ונדבוק בו יתברך, וכן לימדונו חז״ל שכאשר האדם יראה את אשר קורה לקרבן הוא יבין שכך היה אמור להתרחש לו ויתקן מעשיו הרעים לבל ידמה לבהמה.

כיום שאין בית מקדש, דורשת הגמרא במסכת ברכות (ח ע״א):

> מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד.

בכדי לזכות בקשר חזק עם הקב״ה צריך ללמוד תורה ולחיות על פי הלכותיה.

שבת שלום!